

Yetişkin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İletişimdeki Rolü Üzerine Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İnceleme

A Study of Graduate Theses on the Role of Adult Attachment Styles in Interpersonal Communication

Arş. Gör. İlayda GİRİTLİ¹

Öz

Geçmişten günümüze süregelen bağlanma faktörü ve bağlanma ihtiyacı, üzerine geliştirilen birçok çalışma sayesinde çeşitli bağlanma stillerinin varlığının keşfedilmesini sağlamıştır. Psikoloji, nöropsikoloji, psikiyatri ve iletişim alanında çalışan birçok araştırmacı ve teorisyen; bağlanma stillerini tanımlamıştır. Bağlanma stilleri, bebeklik ve yetişkinlik dönemi olmak üzere iki farklı gruba ayrılmaktadır. Özellikle yetişkin bağlanma stillerinin, çeşitli değişkenlerle ilişkisi üzerine yapılmış birçok araştırma mevcuttur. Bu çalışmada; Türkiye’de yapılmış olan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinden elde edilmiş olan veriler kullanılmıştır. Bu doğrultuda bu çalışmanın kapsamını 2015-2021 yılları arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanmış olan yetişkin bağlanma stillerini işleyen yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri oluşturmaktadır. Bu bulgular değerlendirilip demografik değişkenler, duygusal zeka, zihinsel beceriler, benlik algısı, duyguları ifade etme, empati kurma, kıskançlık, anksiyete, depresyon, yas süreci, olumsuzluklarla başa çıkma becerisi, çeşitli ruhsal değişkenler, aile ve ebeveynlerle olan ilişki, romantik ilişki doyumu, cinsellik ve evcil hayvanla olan etkileşim gibi birçok iletişimsel değişkenin; 4 tür yetişkin bağlanma stili üzerinde kişilerarası iletişime nasıl yön verdiği tartışılmıştır. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de yapılmış olan yüksek öğrenim tezlerine ait yetişkin bağlanma stilleri araştırmalarından elde edilen bulguların, kişilerarası iletişim açısından değerlendirilmesidir. Bağlanma stillerinin çeşitli değişkenler üzerinden incelendiği tez araştırmalarından elde edilen verilerin, kişilerarası iletişime nasıl yön verdiği araştırılmıştır. Bu makalede veri toplama yöntemi olarak tarama yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bağlanma, bağlanma stilleri, kişilerarası iletişim

Makale Türü: Araştırma

Abstract

The attachment factor and the need for attachment from the past to the present have led to the discovery of the existence of various attachment styles, thanks to many studies developed on it. Many researchers and theorists working in the fields of psychology, neuropsychology, psychiatry and communication; defined attachment styles. Attachment styles are divided into two different groups as infancy and adulthood. There are many studies on the relationship between adult attachment styles and various variables. In this study; the data obtained from master's, doctoral and medical specialization theses made in Turkey were used. These findings were evaluated and many communicative variables such as demographic variables, emotional intelligence, mental skills, self-perception, expressing emotions, empathy, jealousy, anxiety, depression, grieving process, ability to cope with negativities, suicidal tendency, various psychological variables, relationship with family and parents, eating behavior, body image, substance use, romantic relationship satisfaction, sexuality interaction with the pet; are discussed how they direct interpersonal communication on 4 types of adult attachment styles. The aim of this study is to evaluate the findings

¹ İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Reklam Anabilim Dalı, ilaydagiritli@istanbul.edu.tr,

Atf için (to cite): Giritli, İ. (2024). Yetişkin Bağlanma Stillerinin Kişilerarası İletişimdeki Rolü Üzerine Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 674-689.

obtained from adult attachment styles researches of higher education theses in Turkey in terms of interpersonal communication. It was investigated how the data obtained from the thesis studies, in which attachment styles were examined through various variables, shape interpersonal communication. In this article, scanning method was used as data collection method.

Keywords: attachment, attachment styles, interpersonal communication

Paper Type: Research

Giriş

Bağlanma, iki özne arasında kurulan duygusal bağıdır. İnsan yaşamının doğumdan sonra gerçekleşen ilk evresi olan bebeklik dönemine göre bakıldığında ise bağlanma; bebek ile bakım vereni arasında gerçekleşen yakınlık arayışıdır (Thompson, 2003, Kesebir & Kavzoğlu & Üstündağ, 2011: 322). Tanımdan da anlaşılacağı üzere bağlanma kavramı, bebeklik döneminde başlayan ve sürerlilik gösteren bir süreçtir. Her bebeğin bir bakım vereni vardır. Bu bakım verenden kimi zaman bizzat annenin kendisiyken, kimi zaman bakıcı ya da anne görevini üstlenen herhangi bir özne olabilmektedir. Yani bir insanın doğumundan sonra bağlandığı ilk özne, bakım vereni olmaktadır.

Bowlby (1979), Ainsworth (2015) gibi isimlerin çalışmalarına göre bağlanma; güvenli ve güvensiz bağlanma olarak iki ayrı stile ayrılmıştır. Güvensiz bağlanma ise kendi içerisinde kaygılı/kararsız ve kaygılı/kaçıncı olarak ikiye ayrılmıştır. Üç ayrı stilde tanımlanan bu bağlanma teorisi, bebeklik döneminde bağlanma olarak kabul edilmektedir. Bebeklik dönemi bağlanma teorisini geliştirerek yetişkin bağlanma teorisini ortaya koyan Bartholomew ve Horowitz (1991: 227) ise bağlanma stillerini dört ayrı grupta tanımlar: Güvenli, saplantılı/kaygılı, kayıtsız/kaçıncı ve korkulu bağlanma.

Bir insanın bağlanma ilişkisine girdiği ilk kişinin bakım vereni olmasının yanı sıra, bağlandığı tek kişi bakım vereni değildir. Bağlanma, yalnızca bakım verene ya da bir insana karşı gerçekleşmez. Burada bahsedilen, ilk bağlanma ilişkisinin bakım veren ile gerçekleştirilmesidir. Bir insan herhangi bir eşyaya, herhangi bir insana, herhangi bir mekana veyahut bir evcil hayvana bağlanabilir. Çetinkaya'nın (2021: 92) evcil hayvana bağlanma üzerine yapmış olduğu çalışma buna örnektir: Köpek değişkeni üzerinden yapılan çalışmaya göre köpek sahibi olmayanlar, köpek sahibi olanlardan daha fazla saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanmaktadır. Köpek sahibi olanlar, köpek sahibi olmayanlara kıyasla daha fazla güvenli bağlanmaktadır.

Dört ayrı bağlanma stilinin çeşitli değişkenler üzerinden incelendiği bu gibi birçok çalışmaya sonraki bölümlerde yer verilmiştir. Bu çalışmada yer alan araştırma literatürü, dört farklı bağlanma stilinin kişilerarası iletişimde önemli rol oynayan değişkenlerle ilişkisinin incelendiği çalışmalardan seçilmiştir. Bu değişkenlerden bazıları duygusal zeka, zihinsel beceriler, benlik algısı, duyguları ifade etme, empati kurma, kıskançlık, anksiyete, depresyon, yas süreci, olumsuzluklarla başa çıkma becerisi, çeşitli ruhsal değişkenler, aile ve ebeveynlerle olan ilişki, romantik ilişki doyumu, cinsellik ve evcil hayvanla olan etkileşimdir. Bu değişkenlerin seçilme sebebi, her birinin kişilerarası iletişimde rol oynayan etmenler olmasıdır. Cinsel ilişki ve romantik ilişkide karşılıklı iletişim söz konusudur. Depresyon, anksiyete vb.ruhsal değişkenler ve bu ruhsal durumlara olan yatkınlık; kişilerin diğerleriyle olan günlük ilişki ve iletişimlerini etkilemektedir. Duygusal zeka; yaş, cinsiyet vb. çeşitli demografik değişkenler de kişilerin günlük iletişimleri gibi bir çok iletişimsel beceri gerektiren alanda kişilerin iletişimini etkilemektedir. Kişilerarası iletişimde kişilerin iletişimine yön veren bu değişkenlerin, yetişkin bağlanma stilleriyle ilgisinin olup olmadığını ve eğer ilişkisi varsa bu ilişkinin ne yönde olduğunu öğrenmek bu çalışmanın temel amacıdır. Bu çalışma; yukarıda belirtilen kişilerarası iletişimde rol oynayan değişkenlerin bağlanma stilleri ile ilişkilendirildiği araştırmaları gruplayarak kişilerarası iletişim açısından değerlendirmiştir. Çalışmanın kapsamı ve sınırlılığı; kişilerarası iletişime etki eden faktörlerin yetişkin bağlanma stilleriyle ilişkisini araştırmış olan ve 2015 sonrası yeni verilere

sahip Türkiye’de yazılmış yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinden meydana gelmektedir.

1. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma

Son 30 yıl içerisinde bağlanma, evrimleşerek çeşitli güncel iletişim yöntemlerine maruz kalmıştır. Yetişkin bireylerin bağlanma stillerinin, bebeklerin bağlanma stillerinden daha farklı şekilde değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bağlanma kuramı içerisinde geliştirilen yetişkin bağlanma stillerini tanımlayanların başında Bartholomew ve Horowitz (1991) gelmektedir: Bartholomew ve Horowitz, bağlanma stillerini pozitif ve negatif kutuplarda değerlendirerek önceki bağlanma kuramlarını geliştirmiştir.

Tablo 1: Yetişkin bağlanma modeli

BENLİK MODELİ (Bağlanma)			
		Pozitif (Düşük)	Negatif (Yüksek)
BAŞ- KALARI MODELİ (Kaçınma)	Pozitif (Düşük)	HÜCRE I GÜVENLİ Yakınlık kurma ve özerklik konusunda rahat	HÜCRE II SAPLANTILI İlişkiler konusunda saplantılı
	Negatif (Yüksek)	HÜCRE IV KAYITSIZ Yakınlığı reddedici Karşı bağımlı	HÜCRE III KORKULU Yakınlıktan korkan Sosyallikten kaçınan

Kaynak: Bartholomew & Horowitz, 1991: s. 227

Tablo 1’de gösterildiği üzere; dikey ekseninde yakınlıktan kaçınma, düşey ekseninde ise bağımlılık ele alınmıştır. Yakınlıktan kaçınma, insanların önceki tecrübelerinden olumsuz etkilenmeleri sonucu başkalarıyla yakın temastan kaçma derecesini ifade etmektedir. Bağımlılık derecesi ise, pozitif benlik saygısının içsel olarak kurulup dış doğrulama gerektirmemesi ya da pozitif benlik saygısının yalnızca diğerlerinin sürekli kabulüyle korunabildiğine göre değişmektedir (Bartholomew & Horowitz, 1991: 228).

Kayıtsız ve korkulu bağlanma stillerinin her ikisi de yakınlıktan kaçınır. Ancak kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri arasındaki fark, kişinin pozitif bir benlik saygısına sahip olmasında başkalarının kabulüne olan ihtiyaçtır. Saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri birlikte değerlendirildiğinde ise her ikisinde de pozitif bir benlik saygısına sahip olmak için başkalarına kuvvetli bir bağımlılık sergilemektedir. Ancak saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri arasındaki fark ise, bu stillere mensup bireylerin yakın ilişkiye girmeye hazır olup olmamalarına göre ortaya çıkmaktadır (Bartholomew & Horowitz, 1991: 228).

Birinci hücrede yer alan güvenli bağlanma stilinde pozitif benlik algısı ve pozitif diğerleri algısı hakimdir. Güvenli bağlanma stiline mensup kişiler başkalarına güvenmekte problem yaşamamaktadırlar. Diğerlerini iyi niyetli görerek diğerlerine kolayca bağlanabilmektedirler. Güvenli bağlanan kişiler, kendilerini sevmeye değer görmektedirler. Tüm bu özellikler bir araya geldiğinde güvenli bağlanan bireylerin başkalarıyla kolayca yakınlık kurabildiği ve yalnız kalma durumu ile kolayca başa çıkabildiklerini söylemek mümkündür (Bartholomew & Horowitz, Sümer & Güngör, 1999; 1991; Çalışır, 2009; Yerebatan Tüzer, 2017: 30).

İkinci hücrede yer alan saplanma bağlanma stilinde negatif benlik algısı ve pozitif diğerleri algısı hakimdir. Saplantılı bağlanma stiline mensup kişilerin bebekliklerindeki bağlanma özneleri, çelişen ve duyarlılıktan yoksundur. Saplantılı bağlanan kişiler, kendilerini değersiz görmekte ve sevilmedikleri kanısındadırlar. Kendilerine karşı geliştirdikleri bu negatif algı, başkalarına karşı tam tersi şekilde gelişmiştir: Saplantılı bağlanan kişiler, başkalarını sevebilmekte ve başkalarına değer verebilmektedirler. Fakat içinde buldukları ilişki konusunda saplantılı ve takıntılı olup karşılarındaki kişiyle kuvvetli bir yakınlık içine girme ihtiyacındadırlar. Bu ihtiyaç, reddedilme korkusunu ve ilişkiye dair öteki kaygıları tetiklediği için saplantılı bağlanan kişiler yakınlaşma durumundan kaçınmaya gdebilmektedirler (Bartholomew & Horowitz, Sümer & Güngör, 1999; 1991; Çalışır, 2009; Yerebatan Tüzer, 2017: 30).

Üçüncü hücrede yer alan korkulu bağlanma stilinde negatif benlik algısı ve negatif diğerleri algısı hakimdir. Korkulu bağlanma stiline mensup kişilerin bebekliklerindeki bakım verenleri, fazla kritik eden tutuma sahip ve reddetmeye yatkın kişilerdir. Korkulu bağlanan kişiler, kendilerini değersiz bulmakta ve başkaları tarafından sevilmedikleri kanısındadırlar. Kendilerine karşı geliştirdikleri bu negatif algı, başkalarına karşı da gelişmiştir: Korkulu bağlanan kişiler, başkalarını tıpkı bakım verenleri gibi reddedici ve güvenilmez algılamaktadırlar. İlişkilerde reddedilmekten korktukları için yakın ilişkiye girmekten kaçınmaktadırlar (Bartholomew & Horowitz, Sümer & Güngör, 1999; 1991; Çalışır, 2009; Yerebatan Tüzer, 2017: 30).

Dördüncü hücrede yer alan kayıtsız bağlanma stilinde pozitif benlik algısı ve negatif diğerleri algısı hakimdir. Kayıtsız bağlanma stiline mensup kişiler, kendilerine değer vermekte olup özsaygıları yüksektir. Ancak başkalarına karşı geliştirdikleri algılar negatif olmaktadır. Kaygılı bağlanan kişiler, özerkliğe ve yalnızlığa meyillidirler. Bu nedenle başkalarına duydukları ihtiyaç çok sınırlı olup yakın ilişkiler içerisine girmeye karşı kayıtsız bağlanan kişilerde kuvvetli bir ret görülmektedir (Yerebatan Tüzer, 2017: 30).

2. Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de yapılmış olan yüksek öğrenim tezlerine ait yetişkin bağlanma stilleri araştırmalarından elde edilen bulguların, kişilerarası iletişim açısından değerlendirilmesidir. Çalışmanın ana problemi, yetişkin bağlanma stillerini etkileyen ve yetişkin bağlanma stillerinden etkilenen faktörlerin kişilerarası etkileşimi nasıl yordadığını saptamaktır. Bu doğrultuda; bağlanma stillerinin çeşitli değişkenler üzerinden incelendiği tez araştırmalarından elde edilen verilerin, kişilerarası iletişime nasıl yön verdiği araştırılmıştır.

Yetişkin bağlanma stillerini konu alan tezlerin seçimi yapılırken, kişilerarası iletişime etki eden faktörlerden olan demografik değişkenler, duygusal zeka, zihinsel beceriler, benlik algısı, duyguları ifade etme, empati kurma, kıskançlık, anksiyete, depresyon, yas süreci, olumsuzluklarla başa çıkma becerisi, çeşitli ruhsal değişkenler, aile ve ebeveynlerle olan ilişki, romantik ilişki doyumu, cinsellik ve evcil hayvanla olan etkileşim gibi birçok iletişimsel değişken dikkate alınmıştır. Bu değişkenler demografik veriler, zihinsel beceriler, ruhsal değişkenler, aile ve ebeveyn ilişkileri, romantik ilişki ve cinsellik şeklinde gruplandırılarak yetişkin bağlanma stilleriyle ilişkilendirilmiştir. Kişilerarası iletişime etki eden bu faktörler, yetişkin bağlanma stilleri üzerinden açıklanmıştır. 2015-2021 yılları arasındaki lisansüstü tezlerin araştırmaları baz

alınarak iletişimsel açıdan yorumlamalar yapılan bu çalışma, kişilerarası iletişimin farklı disiplinlerle doğrudan ilişkisinin açığa çıkarılması açısından önem arz etmektedir. Kişilerarası iletişimin hızlı evrilmeye ve gelişmeye müsait bir disiplin olması, 2015-2021 yılları arasında yazılmış yakın zamanlı tezlerin bu çalışma için seçilmesinde etkili olmuştur.

3. Yöntem

Bu makalede veri toplama yöntemi olarak tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi; Türkiye’de 2015-2021 yılları arasında yetişkin bağlanma stilleri konulu yazılmış olan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinin incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Taramada kullanılan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilen tezlere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tez Başlığı	Yıl	Tezin Türü
Genç yetişkin bireylerin anne-babalarıyla kurdukları ilişki örüntüsünün romantik ilişkilerindeki kaygı ve kaçınma düzeylerini yordama gücü	2017	Yüksek Lisans
Yetişkin bireylerde erken dönem uyum bozucu şemalar ile bağlanma stilleri ve ayrılık kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi	2020	Yüksek Lisans
Köpek sahibi olan ve olmayan bireylerin bağlanma yalnızlık ve psikolojik iyi oluş açısından incelenmesi	2021	Yüksek Lisans
Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile sürekli kaygı düzeyi ve sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Bağlanma stilleri ve benlik saygısının obsesif kompulsif semptomlar üzerindeki etkisi	2021	Yüksek Lisans
Ebeveynleri boşanmış 21 yaş ve üzeri yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bağlanma modelleri ve ayrılma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	2017	Yüksek Lisans
Bağlanma stilinin yeme davranışı ve beden imajı ile ilişkisinin incelenmesi	2017	Yüksek Lisans
Yetişkinlerde varoluşsal kaygının, bağlanma stilleri ve umutsuzluk ile olan ilişkisinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Genç yetişkin kadın bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi düzeyleri, cinsel özgüven	2018	Doktora

ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi		
Obsesif kompulsif bozuklukta zihin kuramı işlevleri ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişki	2020	Tıpta Uzmanlık
Yeme tutumlarının bağlanma örüntüleri ve geçmişi kabul etme ile ilişkisinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Narsistik kişilik özellikleri ile affedicilik arasındaki ilişki: bağlanma stillerinin aracı rolü	2019	Yüksek Lisans
Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi	2017	Yüksek Lisans
Çocukluk dönemi bağlanma stilleriyle yetişkinlik dönemi iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	2019	Yüksek Lisans
Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri	2019	Yüksek Lisans
Bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete üzerindeki etkisi	2015	Yüksek Lisans
Üniversite öğrencilerinde cinsel mitlere inanma düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki	2020	Yüksek Lisans
Öfke ifade tarzlarının travmatik yaşam olayları ve bağlanma stillerine göre değerlendirilmesi	2019	Yüksek Lisans
Bağlanma stillerinin anksiyete ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi	2019	Yüksek Lisans
Genel psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda cinsel işlev bozukluğu ve beden algısı ilişkisinin bağlanma stilleri açısından araştırılması	2017	Tıpta Uzmanlık
Çocukluk çağı travması ve bağlanma stillerinin flört şiddeti ile ilişkisi	2019	Yüksek Lisans

Tablo 2: Çalışmada kaynak olarak kullanılan tezler

Yetişkin bağlanma stillerini konu alan bu tezlerin seçimi yapılırken, kişilerarası iletişime etki eden faktörlerle yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmış olan tezler kaynak olarak belirlenmiştir. Kişilerarası iletişime etki eden bu değişkenler de demografik veriler, zihinsel beceriler, ruhsal değişkenler, aile ve ebeveyn ilişkileri, romantik ilişki ve cinsellik olarak belirlenmiştir. Bu sebeple kişilerarası iletişime etkisi olan bu faktörlerin yetişkin bağlanma stilleriyle olan ilişkisini incelemiş olan tezler bu çalışma için seçilmiştir.

4. Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmanın yöntemi ve kapsamı doğrultusunda elde edilen bulgular, aşağıda tartışılmıştır.

5. Değişken Faktörlerin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Kişilerarası iletişimde rol oynayan ve bağlanma stilleriyle kişiler arası iletişimi doğrudan etkileyen faktörlere bu bölümde yer verilmiştir.

5.1. Demografik Değişkenlerin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Cinsiyetler arası bağlanma stilleri incelendiğinde Karaduman (2017: 62), Topkara (2014, akt. Karaduman, 2017: 62), Huprich vd., 2002, akt. Karaduman, 2017: 62), Batur (2005, akt. Kışlak & Çavuşoğlu, 2006, akt. akt. Karaduman, 2017: 62) bağlanma stilleriyle cinsiyet arasında bir ilişki saptamamıştır. Bazı çalışmalar ise yalnızca bazı bağlanma stillerinin cinsiyet ile arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Örneğin; Subaşı'ya (2019: 59) göre güvenli bağlanma ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stillerinin cinsiyetle ilişkisi yoktur. Gümüş'e (2017: 91) göreyse kayıtsız/kaçıncı ve korkulu bağlanma stillerinin cinsiyetle ilişkisi yoktur. Bu çalışmalardan elde edilen cinsiyet ile bağlanma stilleri arasındaki nötr korelasyon ilişkisinin aksine, cinsiyet ve bağlanma stilleri arasında ilişki olduğunu kanıtlayan çalışmalar daha yoğunluktadır.

Koskina ve Giovazolias (2010, akt. Ergin, 2009, akt. akt. Karaduman, 2017: 62), Akdağ (2017: 50), Gümüş (2017: 91), Akpınar (2021: 87) ile Ergin (2009, Karaduman, 2017: 62), erkeklerde güvenli bağlanma stiline daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Elgin ve Pritchard (2006, akt. Karaduman, 2017: 62), Akpınar (2021: 87) ile Çelik (2004, akt. Karaduman, 2017: 62) ise kadınlarda korkulu bağlanma stiline daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Akpınar (2012: 65) ise korkulu bağlanma stiline erkeklerde daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Ergin'e (2009, Karaduman, 2017: 62), Gümüş'e (2017: 91), Subaşı'ya (2019: 59) ve Akdağ'a (2017: 50) ve Akpınar'a (2021: 87) göre kadınlarda saplantılı/kaygılı bağlanma stili daha yüksek iken, Soğancı'nın (2017: 72) ve Akpınar'ın (2021: 65) çalışmasına göre erkeklerde daha yüksektir. Çelik'in (2004, akt. Karaduman, 2017: 62) çalışmasına göre erkeklerde saplantılı bağlanma stili daha yüksektir. Onur'un (2006, akt. Soğancı, 2017: 69) çalışmasına göreyse Çelik'in çalışmasının tam tersi olarak kadınlarda saplantılı bağlanma stiline daha yüksek olduğu görülmüştür. Yerebatan Tüzer (2017: 88), Soğancı (2017: 72), Akpınar (2021: 65), Ustaosman (2019: 46) ile Sümer ve Güngör'ün (1999, akt. Soğancı, 2017: 69) çalışmalarına göre, erkeklerde kadınlardan daha yüksek kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili tespit edilmiştir. Akdağ'ın (2017: 50) çalışmasına göreyse tam tersi olarak kadınlarda daha yüksek kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili görülmüştür.

Bağlanmanın bebeklik döneminde başladığı haliyle devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda (Soğancı, 2017: 69), yaş ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye yönelik olan Soğancı'nın (2017) ve Subaşı'nın (2019: 59) çalışmalarda da olduğu gibi çoğu çalışmada iki değişken arasında herhangi bir etkileşim olmadığı görülmektedir. Yalnızca Ustaosman'ın (2019: 46-47) yapmış olduğu araştırmada bağlanma stilleri ve yaş arasında ilişki kurulmuştur: Çalışmaya göre 18-22 yaş aralığındaki kişiler 43 yaş ve üzeri kişilerden daha fazla saplantılı/kaygılı bağlanmakta, 38-42 yaş aralığındaki kişiler ise 58 yaş ve üzeri kişilerden daha fazla korkulu bağlanmaktadır.

Aynı şekilde bağlanmanın bebeklikle başladığı ve yetişkinlikte de süregeldiği sebebiyle, bağlanma stillerinin eğitim düzeyi ya da meslek ile ilişkisi bulunamamıştır (Soğancı, 2017: 70). Ancak yine Ustaosman'ın (2019: 47) çalışmasına göre eğitim düzeyi arttıkça güvenli bağlanma düzeyi ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyi de artmakta; korkulu bağlanma düzeyi ve saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyi ise azalmaktadır. Çalışan kişilerde daha yüksek güvenli ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili görülürken, çalışmayan kişilerde daha yüksek saplantılı/kaygılı bağlanma stili görülmektedir (Subaşı, 2019: 60). Ustaosman'a (2019: 47) göre de çalışan kişilerde daha yüksek güvenli ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili görülürken, çalışmayan kişilerde daha yüksek saplantılı/kaygılı ve korkulu bağlanma stili görülmektedir.

Bağlanma stillerinin medeni durum ile arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; bekarlarda daha yüksek saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stilleri görülürken, evlilerde daha yüksek güvenli bağlanma stili görülmektedir (Subaşı, 2019: 60). Ustaosman'ın (2019: 47) çalışmasının bir kısmı da Subaşı'yı destekler nitelikte olup bekarlarda daha yüksek kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili görüldüğü tespit edilmiştir. Aynı şekilde Özcan (2019: 48) tarafından yapılan çalışmada da bekar olan bireylerde evli olan bireylere kıyasla daha yüksek düzeyde kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyi gözlemlenmiştir. Demir (2019: 112) ise saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stillerinin yalnızca bekarlarda değil, boşanmış olan bireyler de yüksek düzeyde görüldüğünü söylemektedir. Demir'in (2019: 112), güvenli bağlanma düzeyinin evli bireylerde daha yüksek görüldüğünü gözlemlemiş olması ise önceki çalışmaları destekler niteliktedir.

Kişilerin ekonomik durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman ise; düşük gelirli kişilerde saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stilleri daha yüksek görülürken, yüksek ekonomik gelire sahip olan kişilerde güvenli bağlanma stili daha yüksek görülmektedir (Subaşı, 2019: 61). Ustaosman'a göreyse düşük ekonomik gelire sahip bireylerde daha yüksek oranda güvenli ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stilleri görülürken, yüksek ekonomik gelire sahip bireylerde daha fazla korkulu ve saplantılı/kaygılı bağlanma stilleri görülmektedir. İlhan'ın (2018: 49) üniversite öğrencileri özelinde yaptığı çalışmaya göreyse, öğrencilerin ekonomik geliri arttıkça güvenli bağlanma düzeyleri de artmaktadır.

5.2. Zihinsel Becerilerin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Bağlanma stillerinin duygusal zeka ile arasındaki ilişkiyi ölçen araştırmalar mevcuttur. Hamarta, Deniz ve Saltalı'nın (2009, akt. Soğancı, 2017: 70) yapmış olduğu araştırmaya göre güvenli bağlanma stiline sahip kişilerde duygusal zeka seviyesi, diğer bağlanma stillerine sahip kişilere kıyasla daha yüksektir. Aynı çalışmaya göre; güvenli bağlanan kişilerde daha yüksek özsayı ve daha fazla iş doyumunu görülmektedir. Lopez vd.'nin (1997, akt. Zimmerman vd., 2001, Soğancı, 2017: 70) yapmış olduğu çalışmaya göre; güvenli bağlanma stili haricindeki bağlanma stiline sahip kişilerde eğitim ve iş problemlerinin çözümü çok zayıf olarak gerçekleşmektedir. Ayrıca güvenli bağlanan bireylerde genel zihinsel beceriler kuvvetliken, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanan bireylerde zihinsel beceriler daha zayıftır (Subaşı, 2019: 61).

Duyguları ifade etme kabiliyeti de bağlanma stilleriyle ilişkilendirilmiştir. Şipit'in (2019: 52) yapmış olduğu çalışmaya göre duygularını ifade etmekten en çok etkilenenler, korkulu bağlanan bireylerdir. Korkulu bağlanan bireyleri saplantılı/kaygılı bağlanan bireyler takip ederken, saplantılı/kaygılı bağlananları ise kayıtsız/kaçıncı bağlanan bireyler takip etmektedir. Duygularını ifade etmekten en az etkilenenler ise güvenli bağlanmaya sahip bireyler olarak tespit edilmiştir. Şipit'e göre; duyguları ifade etme şekilleri ile korkulu bağlanma stili ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili arasında negatif korelasyon vardır. Aynı çalışmanın bağlanma stilleriyle empati kurma arasındaki ilişkiye değinilen kısmında ise, empati ile saplantılı/kaygılı bağlanma stili arasında pozitif korelasyon gözlemlendiği belirtilmiştir (Şipit, 2019).

5.3. Çeşitli Ruhsal Değişkenlerin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Taşın'ın (2015: 65) araştırmasına göre saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeylerinde artış olan bireylerde anksiyetede artış olmaktadır. Küt (2018: 61) de bu veriyi destekleyerek, kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyinde artış oldukça anksiyetede de artış olduğunu söylemektedir. Kurt (2019: 74) da aynı şekilde, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeylerinin artmasıyla anksiyetenin de arttığını belirlemiştir. Ustaosman'a (2019: 46) göre de anksiyete ile kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili arasında pozitif korelasyon ilişkisi vardır. Aynı şekilde Demir'in (2019: 113) çalışmasında da, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeylerinin her ikisinin sürekli anksiyete ile arasında pozitif korelasyon

gözlemlenmiştir. Taşın (2015: 65), Aydın (2020: 45), Demir (2019: 113) ve Ustaosman (2019: 46), anksiyete ile güvenli bağlanma stili arasındaki ilişkinin negatif korelasyona sahip olduğunu tespitindedirler. Ayrılık anksiyetesi özelinde değerlendirme yapan çalışmalara bakıldığında; Aydın (2020: 46) ve Gümüş (2017: 91-92); korkulu, kayıtsız/kaçınmacı ve saplantılı/kaygılı bağlanma düzeylerinde artış olan bireylerde ayrılık anksiyetesinin arttığını gözlemlemiştir. Güvenli bağlanma düzeyinde artış olan bireylerde ise ayrılık anksiyetesi azalmaktadır (Gümüş, 2017: 91-92).

Saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeylerindeki artış; Küt'ün (2018: 61-63) çalışmasına göre depresyona girme olasılığı artırırken, Ökmen'in (2020: 131) çalışmasına göre obsesif kompulsif bozukluğa (OKB) sahip olma olasılığını artırmaktadır. OKB'ye sahip kişiler arasında en az görülen bağlanma stili ise güvenli bağlanma olarak tespit edilmiştir (Ökmen: 2020, 131). OKB'ye sahip kişilerin depresyonu yaşama şiddeti arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azaldığı, saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyinin arttığı gözlemlenmiştir (Ökmen: 2020, 131). OKB'ye sahip kişiler ile kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stili arasında bir bağlantı gözlemlenmediği gibi (Ertürk, 2021: 46), OKB'ye sahip kişilerin depresyonu yaşama şiddeti ile yine kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stili arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır (Ökmen: 2020, 131). Ertürk'ün (2021: 46) yapmış olduğu çalışmaya bakıldığında korkulu ve saplantılı/kaygılı bağlanma stillerine sahip kişilerde OKB görülme olasılığının daha fazla olduğu görülmektedir.

Küt'e (2018: 63) göre saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça psikomatik rahatsızlıklar, agresiflik ve hostilite düzeyleri de artmaktadır. Uçak (2019: 91) da yapmış olduğu çalışmada bu veriyi destekleyerek, saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça agresifliğin de arttığını söylemektedir. Kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeyinde artış yaşandıkça öfke kontrol düzeyi ise azalmaktadır (Uçak, 2019: 91). Kayıtsız/kaçınmacı ve saplantılı/kaygılı bağlanma stiline mensup kişilere kıyasla, güvenli bağlanma stiline sahip kişilerde daha az huzursuzluk yaşamaktadırlar (Akdağ, 2017: 55). Taşın'ın (2015: 65) araştırmasına göre saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeylerinde artış olan bireylerde kıskançlık düzeyinde de artış olmaktadır. Güvenli bağlanma düzeyinde artış olan bireylerde ise kıskançlık düzeyi azalmaktadır (Taşın, 2015: 65).

Kurt'a (2019:74) göre saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stillerinin her ikisiyle umutsuzluk arasında pozitif korelasyon ilişkisi vardır. Ustaosman'ın (2019: 46) yapmış olduğu araştırma da umutsuzluk düzeyinin artmasıyla korkulu bağlanma düzeyinin de arttığını göstermektedir. Saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stillerine sahip bireyler, güvenli bağlanma stiline sahip bireylere kıyasla geçmişle daha zor barış yapmakta ve geçmişe dair olumsuz hatıraları daha yoğun olarak anımsamaktadırlar (Özcan, 2019: 46). Bağlanma stilleri ve affetme arasındaki ilişkiyi incelemiş olan Sezer'e (2019: 82) göre; affetme ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif korelasyon ilişkisi varken, affetme ile saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stilleri arasında negatif korelasyon vardır. Ruhsal değişkenlere bağlı olarak herhangi bir psikolojik problem için profesyonel destek alanların, psikolojik destek almayanlara kıyasla güvenli bağlanma düzeyleri daha düşük bulunmuştur (Demir, 2019: 113.) Yani güvenli bağlanma dışında kalan diğer bağlanma stillerine mensup olan kişilerin daha fazla psikolojik destek aldığını söylemek mümkündür.

5.4. Aile Ve Ebeveyn İlişkileriyle Yetişkin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Kişilerin ebeveynleriyle olan ilişkilerinin bağlanma stilleriyle ilişkisi olup olmadığına yönelik araştırmalar yapılmıştır. Ebeveynleri boşanmış ya da ebeveynlerinden en az biri vefat etmiş olan kişilerde, çekirdek ailede çocukluk geçirmiş olan kişilere göre daha yüksek düzeyde saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyi görülmektedir (Subaşı, 2019: 111-112). Çekirdek aileler, geniş aileler ve boşanmış aileler genel olarak incelendiğinde ise; boşanmış ailelerde diğer aile tiplerine

kıyasla daha yüksek düzeyde kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyi görülmüştür (Akpınar, 2021: 91). Akpınar'a (2021: 91) göre; güvenli, saplantılı/kaygılı korkulu bağlanma stilleri ile aile tipleri arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Gümüş'ün (2017: 91) anne ve babası boşanmış olan kişiler üzerinden yaptığı araştırmasına göre, boşanma sonrası babalarıyla ilişkilerinin değişiklik gösterdiğini belirten kişilerin ve boşanma sonrası babalarının ikinci bir evlilik yaptığını belirten kişilerin kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. İlhan'ın (2018: 50) çalışmasına göre, anne ve babası evli olan kişilerde düşük düzeyde korkulu bağlanma düzeyi gözlemlenirken yüksek düzeyde güvenli bağlanma düzeyi görülmüştür. Anne ve baba boşanması yaşayan kişilerin bu ebeveyn ayrılığıyla hayatlarının hangi döneminde karşılaştığına yönelik inceleme yapan çalışmalara bakıldığında; ebeveynlerinin boşanmasına ilk üç yaş içerisinde şahitlik etmeyen kişilerde, ebeveynlerinin boşanmasına ilk üç yaş içerisinde şahitlik eden kişilere göre daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma görülmektedir (Subaşı, 2019: 111-112).

Ebeveyn sevgisi faktörü incelendiğinde; anne ve baba sevgisine maruz kalarak büyüyen kişilerde daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma görülürken, anne ve baba sevgisinden mahrum kalmış olan kişilerde daha yüksek düzeyde saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyi gözlemlenmiştir (Subaşı, 2019: 111-112). Saplantılı/kaygılı bağlanma stiline, kişinin ebeveynleri tarafından nasıl yetiştirildiği ve ebeveynleriyle kurduğu ilişki doğrultusunda az ya da çok miktarda ebeveynler tarafından kişiye aktarıldığı söylenmektedir (Akdağ, 2017: 55-56).

Ailesiyle birlikte yaşayan kişilerde de daha yüksek güvenli bağlanma düzeyi tespit edilmiştir (İlhan, 2018: 50). Babasından şiddet görmüş olan bireylerde ise, şiddet görmemiş olanlara kıyasla daha düşük düzeyde güvenli bağlanma görülmektedir (Subaşı, 2019: 111-112). Ayrıca Subaşı (2019: 111-112); güvenli bağlanma düzeyinin ebeveynlerin her ikisinin de eğitim durumunun yükselmesiyle birlikte artış gösterdiğini söylerken, anne ve babanın eğitim düzeylerinin ayrı ayrı incelenmesiyle bağlanma stillerinin düzeylerinin değişiklik gösterdiğini söylemektedir: Yalnızca babanın eğitim durumunun bağlanma stilleriyle ilişkisine bakıldığında ise, babanın eğitim düzeyiyle kayıtsız/kaçıncı ve saplantılı/kaygılı bağlanma düzeyinin negatif korelasyona sahip olduğu görülmektedir (Subaşı, 2019: 60-111-112). Babanın eğitim düzeyiyle güvenli bağlanma stili arasında ise pozitif korelasyon vardır (Subaşı, 2019: 60). Yalnızca annenin eğitim durumunun bağlanma stilleriyle ilişkisine bakıldığında ise; annenin eğitim düzeyiyle güvenli, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma düzeyleri arasında herhangi bir ilişki gözlemlenmemiştir (Subaşı, 2019: 59).

5.5. Romantik İlişkinin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili düzeylerinin, ilişkisi olmayan bireylerde daha yüksek düzeyde olduğu keşfedilmiştir (Akdağ, 2017: 53). Soğancı'nın (2017: 68) çalışmasına göre; saplantılı/kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler romantik ilişkiden kaçınmazken, kayıtsız/kaçıncı bağlanma stiline sahip bireyler romantik ilişki yaşamaktan kaçınmaktadır. Güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişki doyumu kayıtsız/kaçıncı bağlanan bireylerden fazlayken, saplantılı/kaygılı bağlanan bireylerin de romantik ilişki doyumu korkulu bağlanan bireylerden daha fazladır (Soğancı, 2017: 68-69). Ancak başka bir çalışmaya göre, romantik ilişki doyumunun en düşük görülüşü bağlanma stili saplantılı/kaygılı bağlanma stilidir (Mikulincer, 1998; Solmuş, 2003; Akdağ, 2017: 54).

Romantik ilişkiyi kurmaya saplantılı/kaygılı bağlanan bireyler, kayıtsız/kaçıncı bağlanan bireylere göre daha yatkındır (Soğancı, 2017: 71-72). Romantik ilişkide partnerin mensup olduğu meslek grubu incelendiğinde ise, avukat olan partnerin kayıtsız/kaçıncı bağlanma stili düzeyinin diğer meslek gruplarından daha yüksek olduğu görülmüştür (Soğancı, 2017: 73).

Kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stiline sahip partnerler, romantik ilişkilerde karşı tarafa karşı mesafeli oldukları ve duygusal yakınlaşmadan kendilerini uzak tutmaları sebebiyle ilişkiyi baltalayan taraf olmaktadır ve ilişkinin uzun süreli olmasına engel koymaktadırlar (İşinsu, 2003, Akdağ, 2017: 50). Saplantılı/kaygılı bağlanma stiline sahip partnerler ise, romantik ilişkilerde karşı tarafa karşı fazla sahiplenici, şikayetçi ve kıskanç oldukları sebebiyle partnerlerini bunaltarak partnerlerinin kendilerinden uzaklaşmasına sebep olmaktadır (İşinsu, 2003, Akdağ, 2017: 50). Kayıtsız/kaçınmacı ve saplantılı/kaygılı bağlanan kişiler; diğer insanların kendileriyle yakın ilişkiye girmekten kaçındıklarını düşünmekte, hayatlarında duygusal belirsizliklere sıklıkla yer vermekte ve bu sebeplerle uzun süreli ilişkiler yaşamakta çok büyük zorluk çekmektedirler (Özcan, 2019: 48). Güvenli bağlanma düzeyi yüksek partnerler ise romantik ilişkilerde diğer bağlanma stillerine mensup bireylere kıyasla daha uyumlu davranışlar sergilemektedirler (Melendez & Rice, 2000, Akdağ, 2017: 54). Güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde, diğer bağlanma stillerine kıyasla daha mutlu tutumlar gözlemlenmiştir (Özcan, 2019: 48). Bununla birlikte güvenli bağlanma stiline sahip bireyler; saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stillerine sahip bireylere kıyasla ilişkilerine daha bağlı, partnerlerine karşı daha az duygusal mesafeli, ilişkide daha yapıcı ve romantik ilişki doyumunda daha yüksek düzeydedirler (Akdağ, 2017: 54).

Soğancı (2017: 69-70), yapmış olduğu çalışmada romantik ilişki süresinin bağlanma stilleriyle arasında bir ilişki gözlemlenmemiştir. Ancak Solmaz'a (2008, akt. Soğancı, 2017: 69-70) göre, güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişki süreleri diğer bağlanma stillerine sahip bireylere göre daha uzun olmaktadır. Başka bir çalışmaya göreyse uzun süreli ilişkilerde partnerlerin düşük seviyede saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeyi sergiledikleri gözlemlenmiştir (Akdağ, 2017: 53). Eşyle birlikte yaşayan kişilerde ise; ailesiyle ya da arkadaşıyla yaşayanlara ve yalnız yaşayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma tespit edilmiştir (Demir, 2019: 112).

Simpson (1990, akt. Soğancı, 2017: 69-70) saplantılı/kaygılı bağlanan bireylerin romantik ilişkilerde terk edilme korkusu yaşadıklarını savunurken, Bartholomew (1990, akt. Soğancı, 2017: 69-70) de korkulu bağlananların benliklerinin zarar göreceği düşüncesiyle romantik ilişkiden kaçtıklarını ifade etmektedir. Kayıtsız/kaçınmacı bağlananlar da tıpkı korkulu bağlananlar gibi benliklerinin zarar göreceği düşüncesiyle romantik ilişkiden kaçınmaktadır (Soğancı, 2017: 69-70). Yaşanılan romantik ilişki sayısı incelendiği zaman ise, birden fazla ilişki yaşayan kişilerde tek bir ilişki yaşamış olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde saplantılı/kaygılı bağlanma stili görülmüştür (Akdağ, 2017: 53). Saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanan bireylerde, evlilik için seçecekleri partner adaylarında daha seçici fazla davranış gözlemlenmektedir (Akpınar, 2021: 93).

Romantik ilişkilerde cinsiyet faktörü değerlendirildiğinde, erkek partnerlerin kadın partnerlere kıyasla güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (İşinsu, 2003, Akdağ, 2017: 50). Kadın partnerlerde ise erkek partnerlere kıyasla daha yüksek seviyede korkulu ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeyi görülmüştür (İşinsu, 2003, Akdağ, 2017: 50). Saplantılı/kaygılı bağlanma stiline ise romantik ilişkilerde partnerlerin cinsiyetleri üzerinde herhangi bir yordama gücünün bulunmadığı sonucu elde edilmiştir (İşinsu, 2003, Akdağ, 2017: 50). Aynı şekilde flört şiddetinin de bağlanma stilleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Yüce, 2019: 32).

5.6. Cinselliğin Bağlanma Stilleriyle İlişkisi

Kayıtsız/kaçınmacı bağlanan kadınlarda, vajinismus cinsel işlev bozukluğu diğerlerinden az olmak üzere, genel olarak cinsel işlev bozuklukları fazla görülmektedir (Yerebakan Tüzer, 2017: 100). Hem kayıtsız/kaçınmacı hem de saplantılı/kaygılı bağlanan kadınlarda cinsel yaşam kalitesi düşüktür (Küt, 2018: 61). Erkek olan saplantılı/kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerde

ise erken boşalmanın fazla olduğu görülmüştür (Yerebakan Tüzer, 2017: 100). Kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stiline sahip erkeklerde de genel cinsel işlev bozuklukları fazladır (Yerebakan Tüzer, 2017: 100).

Korkulu bağlanma stiline sahip kadınlarda cinsel işlev bozuklukları diğer bağlanma stillerine kıyasla daha fazla görülürken, güvenli bağlanma stiline sahip erkeklerde ise cinsel işlev bozuklukları diğer bağlanma stillerine kıyasla daha az görülmektedir (Yerebakan Tüzer, 2017: 100-101). Bağlanma stillerinin kadınlar üzerinde cinsel yaşam kalitesi ve cinsellik konusundaki özgüven konusundaki çalışmalar ise, özellikle saplantılı/kaygılı bağlanan kadınlarda bu faktörlerin belirgin bir şekilde düşüşe geçtiğini göstermektedir (Küt, 2018: 62). Kayıtsız/kaçınmacı bağlanma stiline sahip kadınların cinsel özgüveni ile kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeyinin arasında da negatif korelasyon vardır (Küt, 2018: 62). Saplantılı/kaygılı bağlanan kadın ve erkeklerde genel olarak cinsel işlev bozuklukları fazla görülmektedir (Yerebakan Tüzer, 2017: 100). Toplumda yaygın olarak kulaktan kulağa aktarılan cinsel mitlere inanma düzeylerine bakıldığında ise; güvenli bağlanan bireylerle cinsel mitlere inanma düzeyi arasında nötr korelasyon ilişkisi saptanırken, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçınmacı bağlanma düzeyleri ile cinsel mitlere inanma düzeyi arasında pozitif korelasyon saptanmıştır (Tiftikçi, 2020: 50).

Sonuç ve Öneriler

Bowlby (1979) vd. tarafından güvenli ve güvensiz olarak sınıflandırılan bebeklik bağlanma stilleri, yetişkinlikte bağlanmanın ayrı değerlendirilmesine karar verilerek Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından güvensiz bağlanmanın geliştirilmesiyle değiştirilmiştir. Bowlby (1979) güvensiz bağlanmayı kaygılı/kararsız ve kaygılı/kaçınmacı olarak ikiye ayırırken; Bartholomew ve Horowitz (1991) saplantılı/kaygılı, kayıtsız/kaçınmacı ve korkulu olarak üçe ayırmıştır. Güvenli bağlanma ile birlikte bu üç güvensiz bağlanma stili, yetişkin bağlanma stilleri olarak tanımlanıp bu derleme makale çalışmasının konusunu oluşturmaktadır. Bu makalede; bağlanma stillerinin kişilerarası iletişimdeki çeşitli değişkenlerle yordayıcı ilişkisinin olup olmadığını araştıran, Türkiye’de yapılmış yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinden elde edilen sonuçlar veri olarak kullanılmıştır. Bu veriler doğrultusunda elde edilen genel sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

Yetişkin bağlanma stillerinin çeşitli demografik değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen verilere göre, kişinin hangi bağlanma stiline sahip olduğunu doğrudan cinsiyeti belirlememektedir. Bununla birlikte hangi bağlanma stilinin hangi cinsiyette daha yaygın olduğu konusundaysa, her çalışma bir önceki çalışmadan farklı sonuçlar elde ettiği için net bir genelleme yapılamamaktadır. Yetişkin bağlanma stillerinin, bebeklik dönemi bağlanma stillerinden etkilenilerek değişmeden devam ettiğini ortaya koyan genel tespite göreyse; kişinin yetişkinlikte sahip olduğu özelliklere göre bağlanma stillerinin etkisinin incelenmesi anlamsız olmaktadır. Çünkü sahip olunan bağlanma stili bebeklik döneminde ortaya çıktığı için, yetişkinlik döneminde edinilen meslek vb. faktörlerle bağlanma stillerinin ilgisini incelemek bir çelişkiye sebep olacaktır. Ancak buna rağmen yetişkinlik döneminde elde edilen özelliklerin bağlanma stilleriyle ilişkisini inceleyen bazı çalışmalar, anlamlı ilişkiye rastlamıştır. Çalışma durumuna, eğitim düzeyine, medeni duruma ve mesleğe göre bağlanma stili düzeylerinin farklılaştığı gözlemlenmiştir. Bu veriler, bağlanma stillerinin bebeklikten geldiği haliyle devam ettiğini savunanların tezlerini çürüttüğü için bu konuda daha detaylı araştırmalara ya da daha net tariflere ihtiyaç vardır. Net tarihten kasıt şudur: Örneğin; evli olan bireylerde mi güvenli bağlanma düzeyi daha yüksektir, yoksa güvenli bağlanma düzeyi yüksek bireyler mi daha yoğunlukta olarak evlidir? Eğer güvenli bağlanma düzeyi yüksek olan bireylerin daha yoğunlukta olarak evli olduğu sonucu elde edilmişse, bağlanma stillerinin bebeklikten geldiği haliyle yetişkinlikte de devam ettiği tezi doğrulanmış olmaktadır. Çünkü güvenli bağlanan bir bireyin yetişkinlikte edindiği faktörler değerlendirilmiş olacaktır. Ancak evli olan bireylerde daha yüksek düzeyde güvenli bağlanma görüldüğü söyleniyorsa, evlendikten sonra güvenli bağlanma düzeyinin arttığı

sonucuna ulaşıldığı için bebeklik döneminde güvensiz bağlanma stillerinden birine sahip olan bireyin evlendikten sonra güvenli bağlanmaya sahip olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu da bebeklik dönemindeki bağlanma stiline yetişkinlikte farklı bir bağlanma stiline dönüşebildiğini gösterecektir. Örnek olarak aynı şekilde ekonomik gelir düzeyinin bağlanma stilleriyle ilişkisini araştıran çalışmalar, ekonomik gelir düzeyinin değiştikçe bağlanma stillerinin ya da düzeylerinin de değişip değişmediğini incelemelidirler.

Birçok alanda güvenli bağlanma stiline diğer bağlanma stillerinden daha kaliteli yaşam tarzı sunduğu için, daha etkili kişilerarası iletişimi sağladığı görülmektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin zihinsel becerilerinin, hayatta karşılaştıkları zorluklar ve problemlere başa çıkış kabiliyetleri ve duygusal zeka seviyeleri gibi becerilerinin daha yüksek oluşu; kişilerarası iletişimde güvenli bağlanan bireyleri daha avantajlı hale getirmektedir. İkili ilişkilerde karşı tarafa duygularını daha net ve rahat ifade edebilen güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, bu sayede kuvvetli ve yanlış anlaşılmalara daha az mahal veren iletişimi gerçekleştirmektedir. Ancak her araştırmayı haksız çıkaran antiteze sahip çalışmaların olduğu gibi, bu konuda da birbiriyle çelişen verilere ulaşmak mümkündür. Örneğin; empati kurma düzeyi yüksek olan bireylerin kişilerarası iletişimde daha güçlü olduğu düşünüldüğünde, yalnızca güvenli bağlanan bireylerin empati kurma düzeyinin yüksek olması beklenirken, bir güvensiz bağlanma türü olan saplantılı/kaygılı bağlanma stiline empatiyle birlikte arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Şipit, 2019).

Anksiyetenin, obsesif kompulsif bozukluğun, depresyonun, agresifliğin, psikomatik rahatsızlıkların, huzursuzluğun, kıskançlığın, umutsuz bakış açısının, kinciliğin güvensiz bağlanma türlerinin düzeyleriyle birlikte arttığı sonucuna ulaşılrken, güvenli bağlanma düzeyi ile birlikte azaldığı gözlemlenmektedir. Bu ruhsal bozuklukların hem kişinin kendi içsel yaşantısını hem de kişilerarası iletişimine bağlı gelişen sosyalleşme durumunu olumsuz etkileyen ve gündelik yaşam kalitesini düşüren rahatsızlıklar olduğu düşünüldüğünde, güvenli bağlananların daha sağlıklı bir ruhsal yapıya sahip oldukları sebebiyle kişilerarası iletişimlerinin de daha sağlıklı olduğu sonucu çıkarılabilmektedir.

Boşanma ya da ölüm sebebiyle en az bir ebeveyni olmadan büyümüş olan kişilerin yetişkinliklerinde, çekirdek ailede büyümüş olanlardan daha yüksek düzeyde güvensiz bağlanma türleri gösterdikleri görülmüştür. Ebeveynlerin ayrılığına şahitlik etme yaşı düştükçe de güvensiz bağlanma türlerinin düzeylerinde daha fazla artış gözlemlenmiştir. Ailede anne ve baba sevgisiyle büyümüş olan yetişkinlerde ise güvenli bağlanma düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aile ve ebeveyn yapısıyla ilgili tüm bu faktörlerin, bağlanma stilleriyle doğrudan ilişkisi vardır. Bu durumda kişilerin aile ile olan iletişimlerinin, hayatlarının geri kalanını etkileyecek olan iletişimin ta kendisi olduğunu söylemek mümkündür.

Bağlanma stillerinin kişilerarası romantik ilişkilerdeki rolünde, güvensiz bağlanma türlerinin bir bütün olarak genellenemeyeceği söz konusudur. Güvenli bağlanma stili, romantik ilişkiye girmekten kaçınmayan tek bağlanma stili değildir. Saplantılı/kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler de romantik ilişki yaşamaya yatkındırlar. Yalnızca kayıtsız/kaçıncı bireyler romantik ilişki yaşamaktan kaçınmaktadır. Bu noktada bundan sonraki araştırmalarda yapılması gereken, romantik ilişkinin kaçınılması gereken bir durum olduğunu kayıtsız/kaçıncı bireylere düşündürtenin ne olduğunu tespit etmektir. Aynı zamanda kayıtsız/kaçıncı partnerlerin yoğunlukta olduğu meslek grubunun neden avukatlık olduğu da ayrı bir araştırma problemi olmalıdır.

Saplantılı/kaygılı bağlanan bireylerin partner seçiminde daha seçici olması da, ikili ilişkilerde çok fazla yordayıcı etkene dikkat ettiğinin göstergesidir. Bu durum da saplantılı/kaygılı bağlanan bireylerin kişilerarası iletişimde birçok kusur bulma eğiliminde olduğunu gösterir ve iletişimin sağlıklı bir boyuta evrilmesine neden olabilir. Bu cinsiyetten bağımsız bir durum olarak, tamamen kişinin iletişimine yansıttığı bağlanma stiline özellikleriyle ilgilidir. Cinsel iletişim açısından da güvensiz bağlanma stiline sahip olan bireylerin cinsel yaşamda daha fazla

problem yaşadığını söylemek mümkündür. Yani çoğu iletişim türünde olduğu gibi cinsel iletişimde de güvenli bağlanma stilinde daha sağlıklı ve sorunsuz ilerlediği görülmektedir.

Görülüşü üzere dört tip yetişkin bağlanma stiline, kişilerarası etkileşimi etkileyen faktörlerle doğrudan bağlantısı olduğunu söylemek mümkündür. Kişiler, sahip oldukları bağlanma stiline ait özellikleri kişilerarası ilişkilerinde iletişimlerine yansıtılmaktadırlar. Yetişkin bağlanma türleri üzerine yapılan araştırmalarda ağırlıklı olarak güvenli, saplantılı/kaygılı ve kayıtsız/kaçıncı bağlanma stilleri değişken olarak kullanılmıştır. Ancak korkulu bağlanma stiline, bu makalede incelenen birçok tez çalışmasında çok nadir olarak araştırıldığı gözlemlenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda; korkulu bağlanma stiline de yetişkin bağlanma türlerinden biri olduğu göz ardı edilmeden, tıpkı diğer üç yetişkin bağlanma stili gibi deneylerde bağımlı ya da bağımsız değişken olarak kullanılmasına dikkat edilmelidir. Bununla birlikte kişilerarası iletişimi etkileyen yeme davranışı, beden imajı, madde kullanımı vs. gibi birçok değişkenin de bağlanma stilleriyle arasındaki ilişkiyi içeren çalışmalar detaylandırılmalıdır.

Bağlanmanın yalnızca kişilerarası, yani insandan insana gerçekleşen bir durum olmadığını ifade eden çalışmalar azınlıktadır. Makalenin girişinde bahsedilen, sahibi olduğu köpek ile kişinin kendisi arasındaki iletişimin bağlanma stilleriyle ilişkilendirilmesi buna örnektir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalar yalnızca insandan insana bağlanmayı değil; mekana, genel olarak evcil hayvanlara, köpek dışındaki evcil hayvanlara, bir objeye vs. bağlanmayı da yetişkin bağlanma stilleri ile incelemelidir.

Kaynakça

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. *Psychology Press*.

Akdağ, C. (2017). *Genç yetişkin bireylerin anne-babalarıyla kurdukları ilişki örüntüsünün romantik ilişkilerindeki kaygı ve kaçınma düzeylerini yordama gücü*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Aydın, A. B. (2020). *Yetişkin bireylerde erken dönem uyum bozucu şemalar ile bağlanma stilleri ve ayrılık kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.

Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(2), 226.

Bowlby, J. (1979). The Bowlby-Ainsworth attachment theory. *Behavioral And Brain Sciences*, 2(4), 637-638.

Çetinkaya, O. (2021). *Köpek sahibi olan ve olmayan bireylerin bağlanma yalnızlık ve psikolojik iyi oluş açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı.

Demir, D. S. (2019). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile sürekli kaygı düzeyi ve sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji.

Ertürk, Z. H. (2021). *Bağlanma stilleri ve benlik saygısının obsesif kompulsif semptomlar üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.

- Gümüş, C. (2017). *Ebeveynleri boşanmış 21 yaş ve üzeri yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerindeki bağlanma modelleri ve ayrılma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji.
- Karaduman, M. (2017). *Bağlanma stiline yeme davranışı ve beden imajı ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Kurt, M. (2019). *Yetişkinlerde varoluşsal kaygının, bağlanma stilleri ve umutsuzluk ile olan ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji.
- Küt, D. (2018). *Genç yetişkin kadın bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi düzeyleri, cinsel özgüven ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi.
- Ökmen, A. C. (2020). *Obsesif kompulsif bozuklukta zihin kuramı işlevleri ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişki*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Özcan, Ç. (2019). *Yeme tutumlarının bağlanma örüntüleri ve geçmişi kabul etme ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.
- Sezer, S. (2019). *Narsistik kişilik özellikleri ile affedicilik arasındaki ilişki: bağlanma stillerinin aracı rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji.
- Subaşı, N. G. (2019). *Çocukluk dönemi bağlanma stilleriyle yetişkinlik dönemi iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Programı.
- Şipit, G. (2019). *Yetişkin bireylerde bağlanma stillerinin duyguları ifade etme şekilleri ve empatik eğilim yeteneklerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı.
- Taşın, B. (2015). *Bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.
- Tiftikçi, P. (2020). *Üniversite öğrencilerinde cinsel mitlere inanma düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.
- Uçak, H. (2019). *Öfke ifade tarzlarının travmatik yaşam olayları ve bağlanma stillerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.

Ustaosman, N. N. (2019). *Bağlanma stillerinin anksiyete ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Programı.

Yerebakan Tüzer, M. (2017). *Genel psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda cinsel işlev bozukluğu ve beden algısı ilişkisinin bağlanma stilleri açısından araştırılması*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı, İstanbul Bakırköy Bölgesi Kamu Hastaneleri Birliği, Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği.

Yüce, B. (2019). *Çocukluk çağı travması ve bağlanma stillerinin flört şiddeti ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.

ARAŞTIRMACININ MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

Yazar katkı oranı : % 100